

עומקא דפרשה

- קיום מצות ואנהו בתרומה לביהכ"נ
- שער הציון
- בניית ביהכ"נ כבניית המשכן
- נר למאור

- בס"ד ערש"ק כ"א אדר א' תשע"א
- התחייבות תרומה ב"מי שברך"
- גבאי שטעה והפסיד לביהכ"נ
- קבלת נדבה לכיכ"נ מגוי

פר' ויקהל - בעניני תרומות לביהכ"נ

גבאי שטעה והפסיד לביהכ"נ

הרב אברהם ישעי' פרידליס

מעשה שהיה בעירנו בראובן שקנה עליה, והגבאי טעה ונתנה לשמעון כי סבור היה ששמעון קנאה, ויש לדון אם יש לחייב את אחד מהם לשלם. ואציגה לפני הלומדים מה ששמעתי בזה. הדברים נכתבו לפי סדר אמירתן ועפ"י הבנת הכותב, לעורר לב המעיינים.

מרון הגרא"ל שטיינמן שליט"א השיב לי, דאת ראובן הקונה אין לחייב כלל כיון דלא קיבל את העליה, ואת שמעון העולה ג"כ אין לחייב כיון דלא התחייב ולא קנה, ואת הגבאי ג"כ אין לחייב מטעם שהפסיד לביהכ"נ, משום דהוי רק מניעת ריוח ולא הפסד בידיים, ושאלתינו א"כ יוצא שכולם פטורים, והשיב בדיני אדם ודאי, שוב שאלתי אמאי הוי רק מניעת ריוח, הרי לכאורה יש כאן כבר חוב ממוני לביהכ"נ ע"י זה שקנה את העליה והתחייב, וא"כ לכאורה הוי זה הפסד בידיים, ומדוע פטור הגבאי, והשיב דזה תלוי אם יכול הקונה לחזור בו מקנייתו, דאם אינו יכול לחזור בו א"כ הוי הפסד בידיים משום שביהכ"נ זכה כבר בכספו, אבל אם יכול לחזור בו לפני שעולה לתורה הרי זה עדיין לא שלו, וביהכ"נ עוד לא זכה בכספו, וא"כ אין כאן הפסד בידיים. עכ"ד. ובעצם הנידון אם יכול הקונה את העליה לחזור בו, ועינין בספר "צדקה ומשפט" (פ"ד הערה צד.) להגרי"י בלוי שליט"א שהביא דעות הפוסקים בזה.

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א השיב לי, דזה שקנה חייב, ואע"פ דלבסוף לא עלה, וביאר דהוי כמו אם ראובן הפריש קרבן ושמעון הלך והקריבו שלא מדעתו, דודאי שראובן נחשב בעל הקרבן. כמו"כ גם כאן הקונה הוא בעל המצוה ולכן הוא חייב בכל גוונא. עכ"ד. והוסיף לי חתנו הרה"ג ר' אליעזר רוט שליט"א דאין לחייב את הגבאי לשלם לקונה מצד גרמא בנזיקין, כיון דזה נעשה בשוגג, וכתב המחנ"א דכל הדין דגרמא בנזיקין חייב היינו דוקא כשעשה במזיד, אבל בשוגג אף בדיני שמים פטור. עכ"ד. שו"ר במאירי ב"ק נו. ד"ה וכן, שכתב וז"ל: ויש מהם [בדיני גרמא בנזיקין] שפטור עליהן אף בדיני שמים והוא שאין כונתו כלל להזיק.

הגאון רבי בן ציון פלמן שליט"א השיב לי, דהקונה והעולה יעשו פשרה ביניהם וישלמו כל אחד פלגא דדמי.

הגאון רבי שלמה זלמן אולמן שליט"א ראב"ד מודיעין עילית השיב, דהעולה ישלם את הסכום המינימלי שמוכרים את העליה בביהכ"נ, וזה בביהכ"נ שנהוג בכל מקרה שהעולה ישלם סכום מסויים גם אם לא מכרו את העליות.

הגאון רבי מרדכי גרוס שליט"א השיב לי, עפ"י ששאל בעבר לגבי מכירת עליות בביהכ"נ שהיה ידוע שם שבשמחת תורה העליות נמכרות לפי ערך הדולר ולא לפי ש"ח, והיה שם מתפלל חדש שלא ידע זאת, וקנה עליה בשמחת"ה והתחייב על סכום גדול כשכוונתו לשלם לפי ש"ח, וטען שלא ידע שבביהכ"נ זה המכירה בשמחת"ה היא לפי ערך הדולר. וכשהציע הגר"מ גרוס שליט"א שאלה זו לפני מרון הגרי"ש אלישיב שליט"א, השיבו שיש לחייב את הקונה לשלם לפי ערך הדולר, היות וזה השווי של העליה שנקבע במקום זה בשמחת תורה, וכיון שקיבל את העליה עליו לשלם את תמורתה כמנהג המקום.

ובנידון דידן השיב הגר"מ גרוס שליט"א על דרך דברי מרון הגרי"ש הנ"ל, שכיון שנקבע סכום וערך לעליה ע"י הקונה א"כ זהו השווי של העליה, ומן הדין היה על העולה לשלם את כל הסכום שהתחייב הקונה, ומכל מקום נראה לעשות בדרך פשרה, וכיון שיש כמה אפשרויות של פשרה, או חצי מהסכום המלא או שני שלישי, על כן לפי"ד מרון הגרי"ש הנ"ל ועפ"י דרך של פשרה, נראה שעליו לשלם שני שלישי מהסכום, כיון שזה הכי קרוב לדין. אולם הקונה לא חייב לשלם כלל מכיון שהוא לא עלה, וכן הגבאי אינו צריך לשלם על הפסד שנגרם לביהכ"נ כיון שזה לא נעשה בפשיעה.

התחייבות תרומה ב"מי שברך"

הרב צבי רותן

יש לדון בגבאי שאומר מי שברך ומחייב את העולה לתורה בסכום כסף לביהכ"נ אם מחויב ליתן, ומצינו באו"ז סי' נ' דתמה על המנהג שהש"צ בשבת קורא לתורה ואומר מי שברך ומחייב את פלוני שיתן נדר לכבוד התורה והרי אמרינן דאין מקדישין גזירה משום מו"מ, ומסיים האו"ז דמנהג של היתר הוא דודאי אם היה אותו שקרא אומר בזה הלשון: אני נודר ליתן לך, אז היה אסור שדומה למקדיש ומעריך אבל הכא ש"צ הוא שמברכו והוא שותק ואינו נודר וכו' ואין כאן אלא הרהור בעלמא ומותר ואינו דומה למו"מ ולא למקדיש. ומבו דבריו שכל ההיתר לעשות מי שברך ולחייב צדקה הוא משום שאין כאן נדר אלא הוא שותק.

ויש להסתפק בכונתו האם ר"ל דלא חל חיוב כלל ולכן אינו דומה למו"מ או דנימא שאף שההתחייבות חלה בכ"א כיון דהוא בלב לא דמי למו"מ, ומצינו בזה שיטות בראשונים אם חל בלב דהנה נפסק ביו"ד רנ"ח סעי' י"ג דאם חשב בליבו ליתן איזה דבר לצדקה חייב לקיים מחשבתו ואין צריך אמירה אלא דאם אמר כופין אותו לקיים, וי"א דאם לא הוציא מפיו אינו כלום והעיקר כסברא ראשונה.

ובפתחי תשובה סקט"ו הביא משו"ת דת אש שהאריך בזה והעלה דודאי כשהאדם לא הוציא מפיו כלום אף שהיה במחשבתו ליתן שום דבר לצדקה אין שום חיוב עליו כמו בכל נדר ושבועה דאינו כלום אם לא הוציא בשפתיו אך אם הוציא מפיו ליתן לצדקה ולא הוציא מפיו מהו שרוצה ליתן או כמה וחשב במחשבתו על דבר או סך ידוע אז צריך לקיים מה שחשב וכו' וכן הביא בגליון מהרש"א בשמן.

וא"כ לדברי אלו האחרונים נמצא דכשאומר הש"צ מי שברך והוא שותק אף שחושב כן בליבו לא חל עליו שום חיוב וכמו בנדר ושבועה דאינו כלום כל שלא הוציא בשפתיו.

אולם מצינו במג"א בהל' תענית סי' תקס"ב סק"א במה שנפסק שם בשו"ע דתענית צריך לקבלו בשעת תפלת מנחה ואם לא הוציא בפיו אם הרהר בליבו שהוא מקבל התענית למחר י"א דהוי קבלה וכו' וכ' המג"א: וחייב להתענות, וציין ליו"ד סי' רנ"ח שנפסק להחמיר בחשב ליתן צדקה, אך דוקא כשקיבל בלבו להתענות אבל אם היה רק בדעתו להתענות לא מיקרי קבלה. הרי דפסק דמועיל מחשבה בלב כשמקבל ומחליט בליבו להתענות וכן לענין צדקה אם מחליט בליבו לתת צדקה בשעת המי שברך יהיה מחויב ליתן.

וכן איתא בשטמ"ק בנדרים ו' בספק הגמי' שם אם יש יד לצדקה ומקשה השטמ"ק והרי במחשבתו היה ליתן, ותירץ דשטמא גמר בליבו פירושו נתיישב בליבו לעשות צדקה ולא יתחרט אבל כאן לא נתיישב עליו ליבו כ"כ. ומבו כד' המג"א דבאופן שמתיישב בליבו ליתן צדקה מחויב אפי' היה זה במחשבה בלבד ורק כאשר היה רק הרהור במחשבה ולא נתיישב בליבו אז אינו מתחייב בזה, וא"כ בנידו"ד הרי שתלוי אם החליט אז בליבו ליתן לביהכ"נ מתחייב בזה אך אם לא החליט בליבו להתחייב א"צ ליתן.

אלא דישי עוד לדון באמירת מי שברך משום שהגבאי מסיים בברכה והעולה עונה אמן, ויש לדון אם עניית האמן מחייבתו בצדקה או דנימא שהאמן קאי רק על הברכה שברכהו.

ומצינו במ"ב סי' תקס"ב סקל"ט לענין תענית בה"ב שמברכין בשבת מי שקיבל עליו להתענות והעם עונים אמן דזהו הקבלה ואי"צ לקבל עוד במנחה שלפניו, ומ"מ אם רוצה שלא להתענות הרשות בידו ודלא כנוהגין דבשעה שהש"צ מברך מי שברך דאין כמעט אחד העונה אמן שהרי אין נעשה מחויב עי"ז, ואם רוצה להחמיר יתנה בלב שלא להתענות ולמה לא יענה אמן, ובשעה"צ הוסיף שאפי' לדעת המחמירין שבהרהור לבד הוי קבלה יענה אמן אך שלא יכוין בענייתו לקבלת התענית אלא שהקב"ה יברך למי שקיבל עליו בה"ב. ומבו שאין האמן מחייב אותו כלל וא"כ ה"נ בעניינו בחיוב הצדקה ע"י המי שברך ג"כ אין האמן מחייבו ורק אם חושב באותו זמן ליתן או באופן שמהנהן בראשו אז הוא מחייב עצמו, וצ"ע.

איתא במס' ערכין דף ו': "שעזרק טייעא אינדב שרגא לבי כנישתא דרב יהודה", כלומר שערבי בשם שעזרק נדב נר לבית הכנסת של רב יהודה. והתוס' בב"ב דף ח. ד"ה איתא, הקשה על זה מהגמ' בדף י' שאסור לקבל צדקה מגוי משום שנאמר "ביבוש קצירה תשברנה".

ותירץ תוס' דשאני התם מכיון שנתן לביכ"נ זה דומה לקרבן, ודרשינן בנזיר דף ס"ב "איש איש" לרבות נכרים שנודרים נדרים ונדבות ישראל. ומה שלא שייך בזה "ביבוש קצירה תשברנה" בנדבה לבית המקדש או לבית כנסת, כתב בהגהות אשר"י על הרא"ש בבבא בתרא שם "ופירש לי מו"ר רבינו אברהם לפי שנדרים ונדבות אינם באים לכפר, משא"כ צדקה שמכפרת". אם כן נתחדש שיש נדבות שמכפרות ויש שאינן מכפרות, צדקה לעניים מכפרת אבל מתנה לבית כנסת אינה מכפרת. וכל שלא בא לכפר אין להם בזה זכות ולא שייך בזה "ביבוש קצירה תשברנה".

והנה רש"י ביאר את האיסור לקבל צדקה מגויים "כשתכלה זכות שבידן וייבש לחלוותי מעשה צדקה שלהן אז ישברו". ובפירוש רבינו חננאל הוסיף, "קציר נמשל לחסד, כדכתיב 'זרעו לכם לצדקה קצרו לפי חסד', וכשאין מלכות של אוה"ע עושים חסד, מלכותם הולכת ונשברת, וכל זמן שמלכותם של אוה"ע עומדת, מלכות ישראל מעוכבת". ואם כן רק בצדקה לעניים יש לגויים כפרה משא"כ בנתנה לבית כנסת, וזה משום שצדקה לעניים זה חסד משא"כ נתינה לביכ"נ אינה בכלל חסד, ומשום כך אינו מכפר. ומה שיש בו מצוה לגוי לא איכפת לן שהרי אין מניעה מגוי לקיים מצוות כפי שכתב הרמב"ם בפרק י' מהל' מלכים הלכה י' "בן נח שרצה לעשות מצוה משאר מצוות התורה כדי לקבל שכר, אין מונעין אותו לעשותה כהלכתה, ואם הביא עולה מקבלין ממנו". רואים שאמנם יש לו בזה שכר אבל אין לו כפרה.

וטעם הענין נראה שאם מקבלים צדקה מגוי ויש להם כפרה זה מסלק את העוונות שעשו בעבר וזה מעקב את מילוי סאתם. משא"כ אם עושים מצוה אמנם יש להם שכר אבל זה לא מכפר להם ואינו מוריד מחשבון העבירות שלהם.

ומה שקשה מהסוגיה בב"ב שעל חסד שעושים אומות העולם כתוב "חסד לאומים חטאת" ומדוע יש להם בכלל זכות כשעושים חסד. תירץ על זה בדרישה [יו"ד רנ"ד] שלמרות שזה להם לחטאת משום שמתפארים בזה, מכל מקום יש להם בזה זכות וכפרה.

אכן יש לשאול מדוע אם גוי מביא קרבן אין זה מכפר, הרי כל ענין הקרבנות הוא לכפר ואפילו קרבן עולה שאינה חובה מכפרת על מצות עשה והרהור עבירה. ואם תוס' משווה בין הבאת קרבן לנדבה לבית כנסת גם זה צריך לכפר ומדוע מותר לקבל מגוי.

והנה בגמ' במנחות דף ע"ג: איתא "שלמי עובדי כוכבים עולות" שאם גוי נדב שלמים זה נהפך לעולה. וביארה הגמ' משום שעובד כוכבים לבו לשמים, ופי' רש"י "כוונתו הוא שיהא קרבנותיו כליל לשמים ולא שיאכלו" וביאור הגר"י הוטרף זצ"ל שגוי גם אם מאמין כל אמונתו מוגבלת לזה שיש קדושה בשמים במקום המלאכים וכו'. וההבנה של גוי בעניני הדת הוא שצריך להיות פרוש מעוה"ז, אבל המושג שיש אפשרות לקדש את העולם החומרי על יד התורה כמו אכילת קרבנות בזה אין להם שייכות. על הגויים נאמר "רם על גויים ה' על השמים כבודו" אבל עם ישראל אומר "מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ", לעם ישראל יש מושגים אחרים.

אם כן מה שהצדקה פועלת לא רק מצוה אלא גם כפרה זה משום שהצדקה פועלת כאן ועושה חסד עם בני אדם ומתקן ומעלה את העולם הגשמי כמ"ש צדקה תרוםם גוי. וכלול בזה גם שזה מתקן מה שנפגע ונשחת העולם על ידי העבירות שלנו. וזה הכפרה שנעשה על ידי שנותנים צדקה.

ואם כן כשגוי מביא קרבן עולה אין זה דומה לישראל שמביא, ואפילו קרבן עולה. שלפי המושגים של הגוי ש"לבו לשמים" אין לו כוונה להעלות ולתקן את העולם החומרי ולתקן את המעשים הרעים שלו, אלא כביכול לתת מתנה לקב"ה בלבד, ובזה אין כפרה ומשום כך מותר לקבל מהם. והוא הדין לקבל מתנה לבית הכנסת מגוי הכוונה שלו הוא דומה לכוונה שלו כשמביא קרבן. אבל אם גוי יתן צדקה הרי זאת עובדה שהוא פעל חסד בעולם המעשה וזה יכפר בעדם ומעכב את נפילתם לעת"ל ומשום כך אסור לקבל מהם.

אכן יש לפי הנ"ל יתכן שמה שנאמר שאין כפרה כשנותנים נדבה לבית כנסת זה רק בגוי אבל ישראל שנותן נדבה לביכ"נ אולי זה דומה לקרבן עולה של ישראל זה מכפר דלא כגוי שמביא קרבן. ויש להוסיף מה שכתב שם החת"ס בסוגיה שמה שכתוב שמותר לקבל נדבה לבית כנסת מגוי לא כלול בזה עצם בניית ביהכ"נ, שעל זה נאמר "לא לכם ולנו לבנות בית לאלקינו" (עזרא ד' ג').

מצינו ב' מצוות עיקריות להתנדב לביהמ"ק. א. ועשו לי מקדש. ב. זה קלי ואנוהו. וכדתיירגם אונקלוס: **ואבני ליה מקדשא**, דפירש "ואנוהו" - "אעשה לו נוח". וי"ל נפק"מ בין ה' המצוות הנ"ל, במי שנדב לבדק הבית ו' חדשים קודם שנחרב ביהמ"ק, שאז השכינה לא שרתה בו [ר"ה לא. וסנהדרין צו:]. ד"ל שקיים מצות ועשו לי מקדש, כיון שעדיין קדושת הבית עליו ומקרי מקדש, אבל יל"ע אם קיים "ואנוהו", כיון שעכשיו אינו "נוה השכינה".

ביהכ"נ נקרא "מקדשיכם" ולא "מקדשי"

והשתא בנדבת ביהכ"נ, שמבואר (זה"ק נשא כטו:) שמקיימים מצות "ועשו לי מקדש", וכדבמגילה כט. ואהי להם למקדש מעט, אלו בתי כנסיות ומדרשות, **אמנם יל"ע האם מקיימים בנדבתו "ואנוהו - נוה השכינה", דהאם ביהכ"נ נקרא "נוה השכינה"**.

דהנה איתא בברכות ג. כשישראל עונין איש"ר בבתי כנסיות, הקב"ה אומר אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך, ופירש"י אשרי כל זמן שהיה קלוס זה **בביהמ"ק**, ע"כ. ולא פירש אשרי שעכשיו מקלסין אותי **בביהכ"נ**, ומשמע שביהכ"נ לא מקרי "ביתו".

וי"ל דמקורו מתו"כ [ויקרא כולח] והשמותי את מקדשיכם. מקדש, מקדשי, מקדשיכם, לרבות בתי כנסיות ובתי מדרשות. ופי' המלבי"ם כי על ביהמ"ק הול"ל מקדשי, לא מקדשיכם בכינוי לישראל. ע"כ. **ומשמע שביהכ"נ נקרא בעיקר "מקדשיכם" ולא "מקדשי"**, וכן בסנהדרין קה: **אהליך יעקב אלו בתי כנסיות**, ול"א **אהל**. ומעתה יל"ע אם אינו בכלל "ואנוהו - נוה השכינה".

השכינה שורה על הציבור שביהכ"נ, ולא על הבנין

ויש לבאר הטעם דביהמ"ק נקרא "מקדשי" וביהכ"נ נקרא "מקדשיכם", דביהמ"ק השכינה שרתה גם על הבנין הגשמי, כי תבנית המקדש היתה דוגמת המרכבה העליונה, וכמ"ש רבינו בחיי [שמות כה:ט], אבל בביהכ"נ השכינה לא שורה על הבנין אלא על המתפללים והלומדים, וביהכ"נ הוא רק התנאי לכך, דאין השכינה שורה על הציבור אלא כשהם מתפללים במקום המיוחד לתפילת הציבור. ועפ"י יבואר דעת הטור (ב"י, או"ח צ"ז), דכשאין עשרה בביהכ"נ, לא שאני לן אם מתפלל בביהכ"נ או בביתו, **ולהנ"ל הטעם, דכשאין ציבור בביהכ"נ, אין לשכינה על מה לשרות שם**. [וגם לחולקין, דאעפ"כ יתפלל בביהכ"נ, שהוא מקום מיוחד לתפלת הציבור, אי"ז משום קדושת השכינה].

ולפי"ז מדויקים לשונות המקראות שהובאו במגילה כט. "ואהי להם למקדש מעט" - ול"א במקדש מעט, וכן **"אתה מעון היית לנו" - ול"א במעון, דאינו שורה במעון ביהכ"נ, אלא הוא עצמו המקדש והמעון שלנו כשאנו בביהכ"נ**.

ביהכ"נ נקרא "תשמישי קדושה" ולא "חפצא דקדושה"

בשו"ת מהר"ם מרוטנבורג [רס"ט, במהדורת לבוב] הקשה דאיתא בערכין ו: ישראל שהתנדב מנורה או נר לביהכ"נ מותר לשנותה לדבר מצוה אפילו פחותה ממנה [ומבואר בירושלמי מגילה ג.ב. שבנשתכח שם הבעלים ממנה, מותר לשנותה אפי' לדבר הרשות, ובי"ד רנ"ט,ו].

והקשה דאיתא במגילה כו: תשמישי קדושה כמו נרתיק של תפילין וכו' יש בהם דיני קדושה ונגזין, וא"כ מאחר דביהכ"נ הוא מקדש מעט, א"כ המנורה לביהכ"נ היא כנרתיק לתפילין, ולמה מותר לשנותה לדבר מצוה פחותה ממנה.

ותירץ, "דביהכ"נ דחשיב ליה דבר שבקדושה היינו ששכינה שורה בו, דאכל בי עשרה שכניתא שריא (סנהדרין לט:), ואין צריך להקב"ה בנרות ומאורות, וכי לאורה הוא צריך". עכ"ל.

וקשה: א. דמבואר במגילה כו: (ובי"ד רפכ"ט) שמה שנעשה לכבוד ס"ת נקרא תשמישי קדושה, וא"כ הגם שאין השכינה צריכה לאורה, שיחשב תשמישי קדושה מצד דהוי כבוד.

ב. דאיתא בברכות נג. אור של בית הכנסת אין מברכין עליו במוצ"ש, דהדליקוהו לכבוד. ולגירסא: איירי בדאיכא אדם חשוב, ולכבודו הדליקוהו. ולגירסא ברא"ש: איירי בדליכא אדם חשוב, ולכבוד ביהכ"נ הדליקוהו.

והשתא כמאן ס"ל למהר"ם מרוטנבורג, אי כרש"י, א"כ שיוכיח מהגמרא דנר ביהכ"נ אינה לכבוד ביהכ"נ (שלכן מברכין עליו בדליכא אדם חשוב) ולמה הוצרך להרחיב בסברא, ואי ס"ל כהרא"ש, א"כ מפורש בגמ' שהמנורה היא כן לכבוד ביהכ"נ.

ג. למה הוצרך לומר שהמקור לכך ששכינה שורה בביהכ"נ הוא מסנהדרין לט. דאכל בי עשרה שכניתא שריא, הרי הוא עצמו לעיל שם, הביא המקור ממגילה כט. דהוי מקדש מעט.

וי"ל דבא לומר ב' דברים. א. באמת המנורה היא לכבוד ביהכ"נ [וכהרא"ש בברכות], אמנם אל תאמר שזה לכבוד השכינה ששורה שם, דהשכינה א"צ לאורה, אלא הוא לכבוד **הבנין הגשמי** של ביהכ"נ. [ודלא כהטור או"ח צח"ד, דהוא לכבוד השכינה].

ב. דהבנין דביהכ"נ אינו "חפצא דקדושה" בעצמו, דביהכ"נ השכינה לא שורה על הבנין אלא על המתפללים והלומדים, וזהו שהדגיש "דאכל בי עשרה שכניתא שריא", וביהכ"נ נחשב "תשמישי קדושה", שהוא משמש את השכינה שבתא לשרות על הציבור, דאיהו שורה עליהם אלא כשהם מתפללין במקום המיוחד לתפילת הציבור. וא"כ המנורה שדולקת לכבוד ביהכ"נ הוי "תשמישי דתשמישי קדושה", שאין להם קדושה, וכדאיתא במגילה כו: פריסא תשמישי דתשמישי, [ולהרמב"ן מגילה כה: ביהכ"נ אפי' אינו "תשמישי קדושה", אלא "תשמישי מצוה", ועי' שו"ת מהרש"ם י].

בניית ביהכ"נ כבניית המשכן

כ' המהרי"ק (שורש קסא, ד"ה ונחזור) **ראוי לדמות נדבת בית הכנסת לנדבת מלאכת המשכן**, שהרי בכל מקום דימו רבותינו ז"ל לביהכ"נ לבית המקדש, כדאמרין בפ' בתרא דמגילה (כט.) "ואהי להם למקדש מעט" (יחזקאל יט, טז) אמר ר"ש בר רב יצחק אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות. ותנן נמי ביהכ"נ שחרב אין מספידין בו וכו' שנא' והשמותי את מקדשיכם. עיי"ש עוד הוכחות דילפינן ביהכ"נ ממקדש. ועיי' כה"ח (ק) דלא רק עצם הבנין אלא ה"ה **לבדק הבית**.

ודעת החקרי לב דאין חיוב מה"ת לבנות ביהכ"נ והאי דרשא דמקדש מעט, היא אסמכתא בעלמא. והובא בשד"ח (ח"א 426) אבל הביא דעות שמצות ביהכ"נ **בכלל מ"ע ועשו לי מקדש**, עפ"י המהרי"ק הנ"ל ועפ"י הזהור (לק), [והביא ד"א שאין בזה שום דין על היחיד, וכח הכפיה הוא רק מצד צרכי העיר, והיינו כשאין להם ביהכ"נ ומקום להתפלל כלל]. עיי"ש שהאריך בב' השיטות וכו' דתליא בגדר קדושת ביהכ"נ, שאם היא מן התורה, ע"כ שבנינו ג"כ מה"ת.

ויל"ע לפי"ז אם גם **בביהכ"נ על תנאי** יש מצוה וחיוב בבנינו, כיון שאין בו קדושה גמורה כביהכ"נ, [ושמא אינו לגמרי בגדר מקדש מעט, שמתקיימת בו מצות ועשו לי מקדש].

א"י בזוהר פר' בשלח (נט: ברע"מ) - פקודא (יט) למבני מקדשא לתתא כגוונא דבי מקדשא דלעילא כד"א מכוון לשבתך פעלת ה'. דאצטרך למבני בי מקדשא לתתא ולצללא בגויה צלותא בכל יומא, למפלח ליה לקב"ה דהא צלותא אקרי עבודה. **וההוא בי כנשתא** אצטרך למבני ליה בשפירו סגיא ולא תקנא ליה בכל תיקונין, דהא בי כנשתא דלתתא קיימא לקבל בי כנישתא דלעילא...

ובזוהר פר' נשא (קכו). "ועשו לי מקדש, סתם, דכל בי כנישתא דעלמא מקדש אקרי." ומשמע שבניית ביהכנס"ס מצוה כבניית בית המקדש.

מועלת צדקה לביהכ"נ

כ' בשו"ע סי' רנד שאין מקבלין צדקה מגויים, וכ' ע"ז הרמ"א "וכל זה דוקא כשנותנין מעות לצדקה אבל אם **מנדבין דבר לביהכ"נ** מקבלים מהם, אבל לא מן המומר". וטעם החילוק כ' הש"ך והט"ז משום דדמי לקרבן ובקרבן הדין שמקבלים מן העכו"ם ואין מקבלים ממומר.

ומקורו בתוס' בב"ב ח. פ. דפי"ב במ"ש בערכין (ו: בההוא טייעא שנדב שרגא לבי כנישתא וקבלו ממנו, "טעמא משום דהוה **כמו קרבן** ואמרין (נזיר סב.) איש איש לרבות נכרים שונדרים נדרים ונדבות ישראל". ולפי"ז הרמ"א הנ"ל הקרבן הוא מצד הביהכ"נ, ולכן לאו דוקא שרגא אלא כל דבר.

ועיי' בסה"מ להר"מ ל"ת קנז שכי' לגבי איסורי בל יחל ובל תאחר, "וכן כל **הדומה לקרבן**, כמו שידור לבדק הבית או לצדקה או לבית הכנסת".

מצות ביהכ"נ וצדקה לת"ת

איתא בירושלמי סוף פאה (ובשקלים ספ"ה) ר' חמא בר חנינא ור' הושעיא הוון מטיילו באילין כנישתא דלוד א"ר חמא בר חנינא לר' הושעיא כמה ממון שיקעו אבותי כאן (-לבנות את ביהכ"נ), א"ל כמה נפשות שיקעו אבותיך כאן לא הוון בני נשא דילעון באורייתא. (-היה להם לתת הממון לפרנס אנשים שיוכלו לעסוק בתורה). ופי' הרש"ס בטעמא דעדיף ת"ת שבזה היו המעות מקיימין נפשות לת"ת ולא כאן שאין עושיין פירות.

ובירושלמי שקלים ספ"ה איתא עוד, רבי אבון עבד אילין תרעא דסדרא רבא (-עשה הפתחים של ביהמ"ד הגדול), אתא ר' מנא לגביה א"ל חמי מאי עבדי, א"ל "וישכח ישראל עושהו ויבן היכלות" לא הוה בני נש דילעון באורייתא. ופי' הפני משה - **טוב הוא ליתן לעניי תורה שעושיין מצוות בכל עת משיבנו בנינים והיכלות**.

וכ' בתשב"ץ (קטן, תקלו) שמכאן ראייה **שיותר טוב ליתן צדקה ללמוד נערים מליתן צדקה לביהכ"נ**. וכ"פ השו"ע ביו"ד (רמט, טז) שמצות צדקה לנערים ללמוד תורה או לחולים עניים, עדיף ממצות ביהכ"נ.

אכן היפה מראה על הירוש' כ' שהוצאת הממון המרובה, היתנה לנוי כגון ציורים וכיורים וכיו"ב, דלקיים ת"ת טפי עדיף, אבל הוצאת הבנין הצריך ודאי שהיא קודמת. וכ"כ בקרבן העדה שהיה ידוע לרב הונא שהיו עניים בני תורה בזמן ההוא שביטלו תורתם מדוחק הפרנסה והיה ראוי לאבותיו של ר"ח לפרנסם ולא יקפידו על **הציוור** של בנין ב"ה. ולפי"ז גם לפי הירוש' בנין ביהכ"נ עדיף אף מת"ת וכ"ש מעניים.

אכן בתשו' מהר"ם מרוטנבורג (פראג סי' תרצב) יליף מהירוש' להעדיף צדקה לחולים על פני נרות לביהכ"נ, ומוכח לכאן דס"ל דהממון ששקעו בביהכ"נ אינו רק לנוי שלא לצורך אלא אף לקיום ביהכ"נ, דמ"מ ת"ת עדיף. [אך יתכן לדחות דאיידי בנרות לכבוד, (עיי' לק), אבל בנרות להאיר י"ל דלא עדיף מניה].

צדקה לבית המדרש

החכמת אדם (קמה, ז) כתב שכל צרכי בית המדרש קודם לביהכ"נ. ומשמע דהוא מדין צדקה לת"ת, דמכיון שהוא מיוחד לת"ת, ממילא עדיף על ביהכ"נ וכנ"ל.

ובזמננו שדין ביהכ"נ גם כביהמ"ד, וכמ"ש הבאה"ט (קגב) בשם שו"ת דבר שמואל דכיון שלומדים בו דינו כביהמ"ד. א"כ לכאו' כל צדקה לביהכ"נ היא גם לת"ת.

אך עיי' רש"י ברכות יז. (ד"ה לבי כנישתא) דתשב"ר היו למדים בביהכ"נ, וא"כ גם בזמנם ביהכ"נ היה מיועד לת"ת ובכ"ז קאמר בירוש' (שם) כמה נפשות איבדו אבותיך, וצ"ל דמ"מ אי לאו הביהכ"נ היו מוצאים מקום ללמוד משא"כ שנותנים להחזיק תורה אם לא יתנו לו לא יעסוק. (וא"כ יש לדון דביהמ"ד עדיפי דברים ששייכים לריבוי תורה שתלויה בהם בדוקא דרק הם בכלל ת"ת).

ולגבי ספרים לביהכ"נ ודאי דהוא בכלל ת"ת, וכמשמעות החכמ"א דהוא צרכי ביהמ"ד. וכ' החת"ס (שו"ת יו"ד רמד) **"אין לך מצוה רבה מלהציא ספרים ללומדי תורה"**.

מצות ביהכ"נ וצדקה לעניים

המהרי"ק (קכח) כ' דמצות ביהכ"נ עדיפא ממצות צדקה. והביאו הב"י סו"ס רמ"ט וסיים משמע דטוב יותר ליתן לביהכ"נ מלעניים. וכ"כ בשו"ע רמט, טז יש מי שאומר שמצות ביהכ"נ **עדיפא ממצות צדקה** ומצות צדקה לנערים ללמוד תורה או לחולים עניים עדיף ממצות ביהכ"נ.

ודעת המהרי"ל (מובא בדרכ"מ) שהנותן מעשר שלו לנרות ביהכ"נ שלא כדין הוא עושה דהמעשר שייך ליהנות בו עניים.

ובערוה"ש הכריע דעיקר בנין ביהכ"נ וכן צרכי ביהכ"נ עדיף מצדקה אבל מה שמוסיפים ביפוי וקישוט או ריבוי נרות אין זה מעיקר מצות ביהכ"נ, וצדקה עדיפה.

נמצא לגבי **המדרגות בצדקה**, לד' המהרי"ק (שהובא בשו"ע) המדרגות הן: א' ת"ת, ב' ביהכ"נ, ג' עניים. ולד' הפרישה והגר"א עניים עדיף מביהכ"נ. אכן כ"ז לפאר ביהכ"נ, אבל בנין ביהכ"נ עדיף מצדקה (ערוה"ש), ולפי היפ"מ וקה"ע קודם אף לת"ת.

אך בשבט הלוי (ח"ט קצט) נקט להל' דעדיפות בנין ביהכ"נ על צדקה היא דוקא כשאין מקום להתפלל. אבל כשבאים להוסיף עוד ביהכ"נ, פשיטא שעניים קודמים וכל שכן ת"ת. [אמנם עיי' בריב"ש שלי"א שאפי' כשיש ביהכ"נ בעיר אסור לעכב את הרוצה לבנות עוד ביהכ"נ].

הידור ביהכ"נ

כ' הרמב"ם בסוף הל' איסורי מזבח (ז,יא) והוא הדין לכל דבר שהוא לשם האל הטוב שיהיה מן הנאה והטוב **אם בנה בית תפלה יהיה נאה מבית ישיבתו** וכו' ז"א דמעיקר מצות בנין ביהכ"נ הוא שיהיה בהידור [והוא חיוב יותר מהידור מצוה]. ועיי' ביפה מראה בירוש' שם שכי' מצוה לפאר ביהכ"נ משום התנאה לפניו במצוות.

ובזוהר פר' בשלח (שם) מפורש שצריך לבנותו ביופי גדול, שאמרו "וההוא בי כנשתא אצטרך למבני ליה **בשפירו סגיא** ולא תקנא ליה בכל תיקונין, דהא בי כנשתא דלתתא קיימא לקבל בי כנישתא דלעילא". ודימוהו למשכן ולמקדש שבנה שלמה, דכך גם בביהכ"נ - **הכי בי כנשתא אצטרך בכל תקוני שפירו למהוי כגוונא עלאה"**.

נר למאור

כתיב בישעיה (כד, טו) "על כן באורים כבדו יי", ואי בילקוט באלין פנסייא. וכ"כ הרמב"ן בבראשית (יא, כח) מהמדרש על כן באורים כבדו ה', במה מכבדין אותו וכו' באילין פנסייא, הן כגון **העששיות שמדליקין בבתי כנסיות**... לכבוד השם.

וברמב"ם בהל' תפילה (יא,ה) ונהוג כל ישראל בספרד ובמערב ובארץ הצבי להדליק עששיות בבתי כנסיות. [וכן בטוש"ע או"ח קנא, ט ונהוגין להדליק בהן נרות לכבוד].

וכ' רבינו מנוח שהדלקת העששיות "כדי להביא הפעלות לנפש המתפללים [באימה] ויראה, ועוד שהוא זכר למקדש", ולפי"ז צריך להקדים ההדלקה קודם התפילה. ועיי"ש דמייתי מהמדרש דאע"פ שהקרבות בטלו, הנרות לא בטלו. והביאו הכל בו (יז). (וכ"פ הא"ר והמ"ב שצריך להדליק קודם התפילה). ומבואר ש**נרות ביהכ"נ הם זכר למנורה**.

אבל בטור מבואר שהנרות משום **כבוד** שכי' בהל' יוה"כ (תרי) נוהגים להרבות נרות בבתי כנסיות משום דכתיב על כן באורים כבדו ה' ומתרגמינן בפנסיא וכו'. וביתא הגר"א שביה"כ יש לכבדו בכל דבר שנקרא כבוד.

ועיי' מ"ב שם סק"ט ובסי' תקי"ד סקל"א דהכבוד הוא גם ביום אע"פ שא"צ את הנרות להאיר. ומפורש כן בריטב"א (שטמ"פ ביצה יד), דאפי' בשחר מדליקין את נרות ביהכ"נ וכל היום ראיות לך, דצהה מכבדין אותו כדכתיב על כן באורים וכו'. וכ' **"נרות ביהכ"נ לא להאיר בלבד עבדו להו אלא לכבוד"**. [ומשור"כ מצי להדליק ביו"ט].

בשו"ת מהר"ם מרוטנבורג (פראג סי' תרצב) הוכיח מהירוש' בשקלים דצדקה לחולים עדיפה נרות ביהכ"נ. אך עיי' ערוה"ש (יו"ד רמט) דנרות למאור בביהכ"נ הם בכלל הצדקה המעולה (שעדיף מצדקה לעניים), ורק ריבוי נרות לא עדיף מצדקה.

קושיא

איתא בשו"ע סי' ש"ח סעי' ו-ז דמותר להניח בשבת קדירה ע"ג קדירה הטמונה, וי"א דאפי' הקדירה התחתונה עומדת ע"ג האש. וקשה דק"ל בשו"ע סי' רנג סעי' ח הדקדירה הטמונה אסור להניחה ע"ג האש אפי' מערב שבת, משום הטמנה במוסיף הבל. וצ"ע (וע"כ טמונה דוקא כדמוכח מהמ"ב שם שפי' דאיירי בטמונה בבגדים).

הרב אהרן אולמן

הלומדים מוזמנים לשלוח את תשובותיהם בקצרה
לפקס 9740267 או למערכת

עקב ריבוי התשובות על הקושיא משבוע שעבר
[בענין אין מעברין אלא אדר]
קצר הגליון מלפרסם את "מלחמתה של תורה" כאן
ויתפרסם בס"ד בשבוע הבא.

לכבוד שבת זכור (צו), ערב פורים יצא לאור בס"ד גליון מורחב

בעניני שמחת פורים בהלכה ובאגדה
וביאורים במגילת אסתר

נא לשלוח עד מוצאי שב"ק פ"ר ויקרא.
 בדיסק ובדוא"ל, עד יום שני (ח' אדר) בערב.

אין סכנה כסכנתו ואין המחצה כהחמצתו

הנשיאים הביאו, לפי שנתעצלו מתחלה נחסר את שמכם (רש"י) מחשבכם וחשבונם היה לטובה, ואעפ"י שעשו תשובה ובחננות המזבח התנדבו תחלה, אעפ"כ נשאר החסרון בשמכם בתורתנו הקדושה לנצח נצחים.
 ובאורחות צדיקים שער הזריות מאריך דעיקר גדול מעלת עמידת אאע"ה בנסיון העקידה. זה עבור הי"שכם אברהם בבוקר"י ועל כך נשבע לו הקב"ה לזכור העקידה ומשמע שאילו היה חסר פרט זה של יושכם אברהם בבוקר, כל נסיון העקידה היה משהו אחר בדרגה אחרת. עי"ש. ובמס"י פ"ז בבאור חלקי הזריות כתב: בהגיע עת המצוה או בהודמנה לפניו או בעלותה בחמשבתו ומהר יחיש מעשהו לאחוז בה ולעשות אותה ולא יניח זמן לזמן שיתרבה ביניהם. כי אין סכנה כסכנתו עכ"ל.
 ובאותו יום מר ונמחר י"ז בתמוז בבוקר השכם הגיע השטן וזרזם כדי שיחטאו וישיכמו ממחרת"ו. ולמרות שעשו העגל בט"ז בתמוז מ"מ עיקר החטא ב"ז שאז השיכו וכו', וכתב הספורנו שיעקר הסיבה שעבר מ"ר את הלוחות היה בגלל ה"מחולות" שזה נתחדש לו רק כשיד מהרה זה היה ב"ז, ובספר "טללי אורות" הביא משם הגר"ח מברסיק, שיעקר מה שאנו סובלים מחטא העגל עד היום זה בגלל ה"מחולות" שהיו שם.

איך כללי ישראל שצפה בכליון עינים ובהשתוקקות ובצמא עד שאין כמוהו לכפרה על חטא העגל והיו מלאי חרטה ויגון על כל פרט ופרט ממלך החטא הגדול, ויתאבלו" והם ידעו שיעקר חומר החטא הוא על המחולות - השמחה וההתלהבות שהיו מסביב לעגל, איך בו ברגע שמעו שתשובתם התקבלה וזכו ל"סלחתי כדברך" וכעת כדי להזיזיז המצב ששיכנה תהיה שורה בישראל צריך לבנות את המשכן.

בו ברגע (שמעו את זה כלל ישראל) רצו ממש ברוח תזזית, בצורה שאין דומה לה, כדי להביא את נדבת ליבם, ובהתלהות פנימית עצומה שהשפיעה על כל מהותם רצו בזריות להביא, וחרגו מכל הכללים הרגילים, יצאו עוד מלפני משה קודם שנתן להם רשות, מפני שהאבהה מלקבלת את השורה [כדברי האוה"ח הק"י] וגם הם פחדו מאד. שהיה משה רבינו גם כשלא היה עשיר, והיה צויו מהקב"ה לבקש כלי כסף וזהב מהמצריים, אעפ"כ משה רבינו קיים חכם לב יקח מצוות וחפש מצוות אחרות, איך כ"ש וק"ו עכשיו כשמשוה רבינו כבר עשיר גדול ע"י פסל לך, ויש צויו מהקב"ה לעשות משכן, איך דאי ששש"ר ילך ויזכה בכל המצוה או בחלקה הגדול ממנו הפרטי ולקח הם פחדו מאד ורצו מהר לפני שמרעה"ה יחטוף את כל המצווה. [מדברי האוה"ח הק"י]

ולמרות שכתוב בגמ' שאל יצא בלילה רק כשיאיר היום, אעפ"כ רצו והביאו עוד נדבה בבוקר בבוקר. ומבאר מרנא החת"ס שפעמיים בבוקר הכנה שהביאו כבר מעלות השחר וכמס"כ רש"י פ"ב פ"י ב' בא, ועוד הכונה שהביאו עוד לפני עלות השחר.
 הכל כדי לזכות לכפרה המיוחלת ולהשראת השכינה.
 ויתכן שכל ההתלהות וההתלהבות והזריות הזאת כדי לכפר על המחולות שהיה בשעת חטא העגל, ובכזה מצב של ריצה וזריות שאין כמוה אפטר להבין איך הגיע מצב תוך יומיים ציוה מרעה"ה צויו מיוחד והכריז על קול קורא לא להביא יותר למלאת המשכן. [כמדומה מאד ועד היום לא היה עוד פעם כזה קול קורא: רבותי! יש שמספיק לא להביא יותר!!!]
 עמלק, כל מהותו לקרר, להשהות, לדחות כל דבר מצוה, לא עשהו, מחר, יותר מאוחר. ודורשי רשומות אמרו: וצא הלחם בעמלק מחר."

הגע עצמך. בני המשכן או בני בהימק' שאנו מילחם ומצפים לו כאלפים שנה לא דוחה את אבלי הציל נפש אחת נשמה אחת, אפילו בספק ספקא ואפילו בחיי שעה דוחה את השבת. דמיון לעצמך כמה ה"ר ית' ובאיזה זריות וכוחות וכסף כדי להשתתף משהו בבניית בית המקדש, ועשה ק"ו בעצמך, להציל נשמה אחת לא כ"ש. וביותר. גדול המחטאיא יותר מן ההורג. מסילא גדול המחיה את הנשמות ומדה טובה מרובה פי חמש מאות.

מוגש ע"י:
ארגון "משוכב נתיבות"
מרכז להצלה רוחנית
 057-3140000 057-3102044/8/9 057-3133330
 ת.ד. 23399 ירושלים, מיקוד 91233

לקראת הרחבת הגליון באופן קבוע בס"ד
המעוניינים לכתוב בקביעות
יפנו לטל' 050-4122753 אחרי 11 בלילה

לתשומת לב!
 ד"ת בדפים מתקבלים עד יום ראשון בלבד.
 בדיסק ובמיייל יש להעביר עד יום ג' בלילה.
לקבלת הגליון בקביעות בדוא"ל יש לשלוח בקשה לכתובת:
 gal200@neto.bezeqint.net

גליון עומק דפרשה יו"ל בס"ד מדי שבת נכשבתו, כמודיעין עילית וברמת שלמה.
 [הנושא אחיד, והכתובים מבני המקום].
ניתן להשיג עלונים קודמים ומקבילים בטל' 054-8447267
 אפשרויות ליסוד העלון במקומות נוספים, יתקבלו בשמחה.

נושאי הגליונות הבאים
פקודי - ארבע פרשיות
ויקרא - קרבן עולה
צו - שמחת פורים
שמיני - ביאת מוקדש
 ד"ת מתאימים [עד 700 מילים] אפשר להניח בצירוף שם מלא וטל', כתיבות "עומק דפרשה" שבתפחה אזה"ס "בית יוסף" רח שד"ה, ובברכפלד ליד בינה"ג "בני השיבות" שד' יחזקאל. או לשלוח בדוא"ל gal200@neto.bezeqint.net
 חומר יתקבל בכל שבוע עד יום שלישי בערב [ד"ת ככת"י עד יום א.].
 אין המערכת אחראית להחזיר כתבים או דיסקים. תגובות יתקבלו בציון שם מלא בלבד, [בפרסום התגובה אפשר להשתמש בר"ת]

לקביעת חברותא 9141217
24 שעות ביממה

דרושים לחברותות

נושא	מקום	שעה	טלפון
גמ' נשים	עדיף שד"ח		052-7451481
שיעור בניך (שופטים) פתוח	ביכ"ז עמל התורה מנ"ח 7 קמ"ח	10:15 - 9:30	0573127252
מחפש שיעור בגמ' באנגלית		10 עד 1 בהתמדה	054-8424322
מס' ברכות, מהיר ויסודי	נאות שמחה	לפני העבודה	054-7242912
פסחים, באנגלית	זכרון משה	11:00-1:00	9740206
ח"ס לטוען רבני	כולל קול יעקב	11:30 - 9:00	052-7653584
פסחים גמ' רש"י	זכרון משה	בוקר וגם אהר"צ	054-9729402
כתובות פ' ראשון, לבחור מצוין	אפשרות לדתות	12:00 - 11:00	057-3135605
גמ' בפרספק (לפחות עמוד)			052-7167619
גמ' (מוכן לשלם)		9:00-12:00 חוץ מיום ה'	054-8440914
שיעור דף היומי	נתיבות המשפט 111	7:05	050-9444377
שבת פ"ב ותחילת כירה	זכרון משה		052-7684038
דף היומי	בית תפילה/משוכב נתיבות ברכפלד	7:00 - 6:00	052-7625466
גמ' עדיף ברכות, רש"י ותוס' גמרא	חפציבה, בבית		9760370
גמ' מועד	זכרון משה	פעמיים בשבוע 11:30-1:00	054-4737360
דף היומי	משך חכמה	12:30 - 10:00	052-7130901
גמ' נשים/נתיבות, ללמד	יש ימים בוקר ויש אהר"צ		057-3114454
הלכות שבת	ברכפלד		9298517
הלכה יו"ד	אוהל מנחם/קמח עד המרכזי	4:00-7:00 חלקי	050-4111403
דף היומי	קמ"ח	5:30 - 4:00	052-7620812
דף היומי	בבית		054-8424322
גמ' חולין - עמוד ליום	זכרון משה		057-3101491
טוש"ע שהיה והטמנה	כולל עמרת שלמה		9340105
מגילה	גרין פארק	5:00 - 3:00	9790821
דף היומי	קרית ספר	5:00 - 4:00	052-7324862
הלכה	ברכפלד	7:00 - 5:00	054-8415403
דף היומי	גבעה דרומית		052-7665106
קירוב- יהודי שעובד כאן	נבעה דרומית		050-4110312
הלכות שבת	ברכפלד	פעם בשבוע	052-7110851
מחפש שיעור דף היומי	נאות הפסגה	9298192	050-4111403
הלכות מקוואות			03-6744038
מ"ב הלכות שבת	חפציבה	חצי שעה מתוך 9:00-11:30	054-9761746
מ"ב דרשו	ברכפלד - בני הישיבות	9:15-10:45	052-7697695
איסור היתר	ברכפלד		9799833
מתקיים שיעור במס' יומא	שאגת אריה	10:15 - 9:15	052-7631465
דף היומי	זכרון מאיר		052-7632205
הלכה / מוסר	זכרון משה		052-7614024
גמיש. להשאיר הודעה	זכרון משה/היכל יצחק	10:00 - 9:00	054-8407350
חולין בבקיות מהירה	בביתו בחשמונאים		6374394
דף היומי (רצוי אברך מבוגר)	ברכפלד	10:30 - 9:30	9285124
מס' ברכות דף ליום	בבית/היכל הגר"ם	11:00 - 9:00	054-8403599
בבא מציעא	ברכפלד	10:30 - 9:30	052-8952613
חומש וקיצושו"ע	גרין פרק		050-4171130
גמ' (עדיף ברכות) עמוד ליום	בבית ברו"ר' יהודה הנשיא	שעה מתוך 8:30-10:30	054-8462669
שיעור דף היומי	בביתו בברכפלד	9:00 מ	057-3129704
הלכות סת"ם	אוה"ח 27 - חניכי הישיבות	7:45	050-4134050
הלכות סת"ם	ברכפלד ר"ע		050-2553310
כתובות	גמיש	10:30 - 9:00	050-4106417
גמ' הלכה	שאגת אריה/קצה"ח	8:30- יומיים מתוך א"ב/ג"ד	057-3166988
נביא/פרקי אבות וכדומה	ברכפלד, עדיף בבית	11:00	054-8424663
ענינית בחור ללמוד עם בחור	חממת התורה ברו"ר מסי"ש	7:00 מ	052-7136602
נשים (בדיעבד נתיבות)			9740767
פ' כירה, שהיה,בישול,הטמנה	אוהל מנחם	8:45 - 7:45	052-7526975
תחן			052-7617912

ברגע האחרון!! לפני שיהיה מאוחר
ארגון משוכב נתיבות
 מרכז להצלה רוחנית
 057-3140000 057-3102044/8/9 057-3133330
 ת.ד. 23399 ירושלים, מיקוד 91233

לרפואת אריה יהודה בן יוספה בתושב"י

לעילוי נשמת טנע רות בת ר' פנחס מנחה ז"ל

למען עתיד ילדיך תכנית "שמח תשמח" לילדים עד גיל שנה. **הלוואת בפריסה של 200 תשלומים** לפרטים: הרב א. אורנפריד 050-4150605